

Kansainvälisten työllisyyttä edistävien mallien kartoitus

Välikooste 12/2023

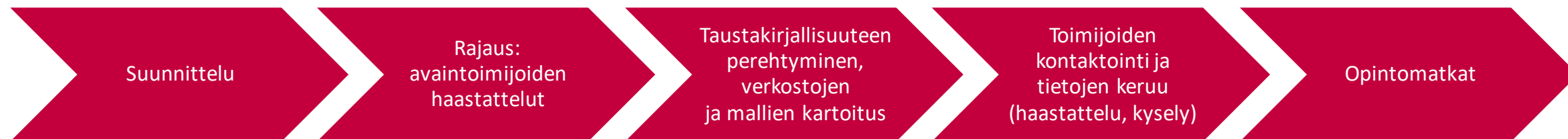

Kansainvälinen yhteistyö ja mallien kartoittaminen

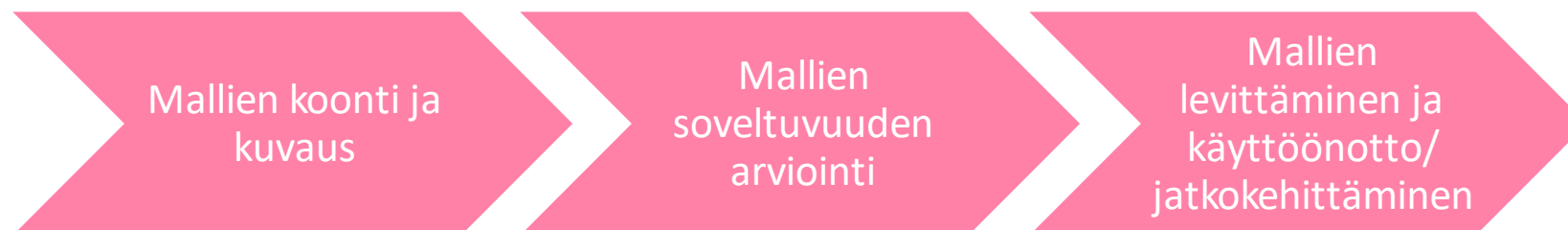
Tarkoitus kartoittaa, arvioida ja levittää eurooppalaisia työllisyyttä edistäviä malleja, joita voisi soveltaa Suomen oloissa.

Kartoituksen vaiheista

Tehty/käynnissä:

Tulossa/suunnitteilla:

Käytetyt lähteet

- Mallien kartoittamisen päälähteenä tähän asti Euroopan komission (2018) *Social Enterprises and their Ecosystems in Europe –maaraportit*. Malleja kartoitettu myös omien verkostojen ja muiden kirjallisuuslähteiden kautta. (ks. lähdeluettelo lopussa)

Avainlukuja - 12/2023

- Läpikäytyt maaraportit 34 ja sieltä nostetut
 - Mallit/toimijat/verkostot: 94
- Mallit/toimijat muista lähteistä: 38
- Kontaktoinnit/vastanneet: 65/27
- Tapaamiset/haastattelut: 14 + 3 tulossa
- Opintomatkat: 2 (Ruotsi, Ranska) + 1 tulossa (Baskimaa)

Havainnot

- Toimintaympäristöt erilaisia maittain: osassa maista vahvempi yhteisötalouden ekosysteemi, vakiintuneemmat rakenteet ja perinteet
- Malleissa työhön integroinnin menetelmät mm. valmennuksen ja kuntoutuksen osalta esiintyvät hyvin samankaltaisina, mutta tuen kesto, taso ja käytetty termistö vaihtelee paljon maiden välillä
- Monet kv-toimijat nostavat toiminnassaan esim. nettisivuilla esille sosiaalisen vaikuttavuuden näkökulmat ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet > tämä vahvemmin esillä muualla Euroopassa verrattuna Suomeen
- Tietojen saatavuuden haaste:
 - Tietojen ja yhteystietojen vanheneminen
 - Toimijoiden tavoittamisen haasteet
 - Materiaalia vaihtelevasti saatavilla englanniksi
 - Arviointitietoa malleista saatavilla vaihtelevasti

Pohdintoja

- Suomen tilanteen ja tarpeen ymmärrys keskeistä mallien etsinnässä, uutuusarvon näkökulma
 - Lähempään tarkasteluun valikoitu erityisesti malleja ja toimijoita, joista saatavilla kattavammin tietoa ja jotka tarjoavat jotain uutta ja kiinnostavaa näkökulmaa verrattuna siihen, mitä Suomessa jo tehdään
- Tieto malleista toistaiseksi melko suppeaa ja siten kattavampaa arvioita mallien Suomeen sovellettavuudesta ei ole vielä mahdollista antaa – vaatii laajempaa tarkastelua.

Yhteiskunnallisten yritysten
liiketoimintaedellytysten parantaminen
-koordinaatiohanke

Esimerkkejä hyvistä malleista

Euroopan unionin
osarahoittama

Social Trade (Ruotsi, Göteborg)

- **Lyhyt kuvaus:** Osuuskuntatoimintaan pohjautuva myynti- ja markkinointiyritys, joka kokoaa yhteen pääasiassa työhön integroivia yhteiskunnallisia yrityksiä. Tarjoavat yhdessä tuotteita ja palveluita asiakkaille (esim. catering, huoltotyöt, hedelmäkoritoimitukset) ja osallistuvat julkisiin hankintakilpailuihin. Jäsenenä 18 y-yritystä, mukana n. 40 y-yritystä. Perustuu yritysten osaamisen ja resurssien yhdistämiseen, Social Traden kautta toimiminen vain osa y-yritysten toimintaa. Alkanut ESR-hankkeena 2014, toiminta vakiintunut ja laajentunut 2015 alkaen.
- **Kohderyhmä/asiakkaat:** Social Traden kautta tuotetaan palveluita/tuotteita mm. yksityisasiakkaille, yrityksille ja kunnille. Social Traden kautta toimivat y-yritykset tarjoavat työtä monin tavoin haastavassa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille.
- **Menestystekijät:** Luottamus, vahva yhteistyö muun yrityskentän ja esim. alue- ja kuntatahojen kanssa, julkisten hankintojen hyödyntäminen ja y-yritysten voimien yhdistäminen. Toiminta koordinoitua, selkeä työnjako palveluita/tuotteita tuottavien y-yritysten kesken.
- **Haasteet:** Aluksi luottamuksen rakentaminen (y-yritysten mukaan saaminen), koordinaation liika "henkilöityminen", jatkuvan rahoituksen varmistaminen.
- **Vaikuttavuuden arviointi:** Ei yhtä tiettyä tapaa, hyödynnetty mm. Economy for common good -työkalua vaikuttavuuden arviointiin. Toiminnassa tuodaan esille sosiaalinen vastuullisuus ja kytetään toiminta mm. YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin.
- **Talouspuite:** Social Traden jäsenille kertaluontoinen jäsenmaksu. Tuotot myydyistä palveluista/tuotteista jaetaan osallistuneiden y-yritysten kesken. Maksuliikenne koordinoitu Social Traden kautta, Social Trade "konsortiolle" jää 15 % osuus tuotoista.
- <https://socialtrade.se/>

Vägen Ut! (Ruotsi)

- **Lyhyt kuvaus:** Ruotsin suurin yhteiskunnallisten yritysten franchise-ketju, koostuu ydinkonsortioista ja 14 yrityksestä. Alkanut ESR-hankkeena 2002, konsortio perustettu 2005 ja laajentunut. Työllistää ja tukee haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä. 90-95 % työntekijöistä on/ollut haavoittuvassa työmarkkina-asemassa, franchise-yritykset tarjoavat myös paljon työharjoittelu/kokeilupaiikkoja. Franchise-yritysten lisäksi asumis- ja kuntoutuspalveluita.
- **Kohderyhmä/asiakkaat:** Ketjun yrityksissä tuetaan haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Yritysten asiakkaina mm. yksityisasiakkaita, yrityksiä, kuntia.
- **Menestystekijät:** Konsortion tuki ja yhteiset periaatteet ja käytettävät menetelmät ketjun yrityksissä, vahva monitahoinen yhteistyö, julkisten hankintojen hyödyntäminen, ketjutettu työllistymisen polku ja tuki ketjun yrityksissä.
- **Haasteet:** Vägen Ut!:lla myös hanketoimintaa, jota pyritään mahdollisuuksien mukaan jalkauttamaan muuntamalla toiminta y-yritystoiminnaksi, haasteita muuntamisvaiheen koordinoinnissa ja rahoituksessa.
- **Vaikuttavuuden arviointi:** Vuosittaista seuranta ja arviointia, myös kustannusten osalta vaikuttavuusarviointia, vahva vaikuttavuusviestintä (ks. esim. [vuosiraportti](#)), toiminta kytketty YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin.
- **Talouspuite:** Y-yritykset maksavat konsortiolle jäsenmaksua > konsortion tuki, brändi, käytettävät materiaalit/ menetelmät. Muutoin yrityksillä oma taloudenpito, toimivat markkinaehtoisesti. Konsortiolle ohessa myös mm. hanketoimintaa, johon haetaan ulkopuolista rahoitusta.
- <https://vagenut.coop/>

Heidenspass (Itävalta)

- **Lyhyt kuvaus:** Tarkoituksena tarjota nuorille merkityksellistä työtä kierrätystuotteiden valmistuksen ja ravintola/kahvila työn parissa. **Työnteko nähdään työkaluna.** Nuoret statuksella “young employer”, **saavat palkkaa työstä.** Lisäksi ohjausta ja tukea. Halutaan luoda nuorelle positiivinen kuva työntekemisestä ja luoda onnistumisen kokemus.
- **Kohderyhmät/asiakkaat:** NEET-nuoret, 15-25 -vuotta.
- **Menestystekijät:** Työskentelyn aloitus on täysin vapaaehtoista, 40% sai tiedon kaverin kautta, loput ohjautuu toisista organisaatioista. **Erittäin joustava ja matala kynnys** (työtekominimi 4h/kk, ei koulutus- tai kokemusvaatimusta, ei tarvitse ajanvarausta). Rahan ansaintamahdollisuus itsenäistymisvaiheessa oleville nuorille on hyvä motivaattori. **Palkka maksetaan heti työpäivän päätteeksi**, ”nopea palkinto”. Annetaan riittävästi aikaa muutokselle (ei liian nopeasti odoteta eteenpäin siirtymistä).
- **Haasteet:** Hybridi-rahoitus vaatii jatkuvaa hakua. Kaikki rahoittajat eivät ”tunnista” bottom up -työskentelyä. Taloudellinen kannattavuus, kun työntekijöiden sitoutuminen on vaihtelevaa. Ei toimi kotona asuvien / liian nuorten kohdalla yhtä hyvin (ei motivoi samalla tavalla).
- **Vaikuttavuuden arviointi:** suunnitteilla ulkoisen arvioinnin toteuttaminen ensi vuonna, n. 130-140 nuorta vuodessa työllistävät, **55-60% jatkaa eteenpäin** opiskelemaan, harjoitteluun tai työskentelemään muualle.
- **Talouspuite:** Rahoituksesta 30 % yritystoiminnan kautta, loput julkista rahoitusta.
- <https://www.heidenspass.cc/>

Nolla-pitkäaikaistyöttömyyskokeilu (Ranska)

- **Lyhyt kuvaus:** Tavoitteena luoda työpaikkoja alueille, joilla paljon pitkäaikaistyöttömyyttä, lähtökohtana jokaisen perustuslaillinen oikeus työhön. Keskeistä paikallisen yhteistyöverkoston perustaminen ja työllistettävien osallistaminen prosessin joka vaiheeseen. Työpaikkoja luodaan alueen ja työllistettävien henkilöiden tarpeiden mukaan joko avoimille työmarkkinoille tai kokeilua varten perustettavaan työhön integroivan yhteiskunnalliseen yritykseen. Samalla tuetaan paikallisen talouden kehittymistä. Toimii jo 58 alueella Ranskassa, yli 1500 työllistynyttä.
- **Kohderyhmä/asiakkaat:** Erityisesti pitkäaikaistyöttömät henkilöt
- **Menestystekijät:** Kohderyhmän vahva osallistaminen prosessin joka vaiheeseen, tiivis yhteistyöverkosto ja toimijoiden (erityisesti kuntataho) sitoutuminen. Sekä paikallisiin että työllistettävien tarpeisiin räätälöidyt ratkaisut. Pysyvien, mutta työajan ja työmäärän suhteen joustavien työpaikkojen tarjoaminen.
- **Haasteet:** Kokeilua varten toteutettavan y-yrityksen perustaminen (kuka, miten). Kuntatahon vakuuttaminen yhteistyöhön, mikäli y-yritystä perustamassa yhteisötalouselähtöinen toimija.
- **Vaikuttavuuden arviointi:** Seuranta ja arviointia tehty kokeilun aikana (mm. työllistymisluvut), myös toiminnan taloudellista vaikuttavuutta arvioitu.
- **Talouspuite:** Taustalla kokeilua tukeva lainsäädäntö.
- <https://www.tzclld.fr/>

Agia Skepi (Kypros)

- **Lyhyt kuvaus:** Agia Skepi on päihdekuntoutuskeskus. Keskuksen asiakkailla paljon ylimääräistä vapaa-aikaa, johon toivoivat mielekästä tekemistä. Vuonna 2011 keskuksen yhteyteen perustettiin luomutuotteita tuottava ja myyvä yhteiskunnallinen yritys, jonka kautta tarjotaan työtä päihdekuntoutuskeskuksen asiakkaille. Tällä hetkellä 18 työntekijää. Yrityksen toimintoja mm.: leipomo, viljely, pakkaus ja toimitus, verkkokauppa.
- **Kohderyhmä/asiakkaat:** Pääasiassa päihdekuntoutujat, osalla ei aiempaa työtaustaa.
- **Menestystekijät:** Tarpeeseen perustuvan ratkaisun rakentaminen, mielekkään tekemisen tarjoaminen. Työympäristö perustuu terapeuttisiin periaatteisiin ja tukee kuntoutumista. Toiminnan tuottoja sijoitetaan kuntoutuskeskuksen toimintaan, mikä vähentää muuta rahoitustarvetta.
- **Haasteet:** Yrityksessä työskentelevien päihdekuntoutujien työ- ja toimintakyvyn vaihtelevuus kuntoutusprosessin aikana.
- **Vaikuttavuuden arviointi:** Toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan toiminnasta saatavan tuoton kautta.
- **Talouspuite:** Toimintaa ylläpidetään ja kehitetään myynnistä saaduilla tuotoilla.
- <https://www.agiaskepi.org/en>

Yleisiä pohdintoja mallien Suomeen sovellettavuudesta

- Suomessa havaittu tarve kehittää yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä ja hyödyntää paremmin julkisia hankintoja ja hankinnoilla työllistämistä. Ruotsin malleissa hyvää mallia esimerkkiä näistä sovellettavaksi.
- Hyvissä malleissa korostuu luottamus ja monitahoinen yhteistyö (y-yritykset, muu yrityskehittäjä, kunta/alue toimijat ja rahoittavat tahot). Yritystoimintaa rakennetaan aidon tarpeen (alue, kohderyhmä) ympärille.
- Y-yritysten voimien yhdistämisestä mallia Suomeen – vahvuudet käyttöön, selkeä työnjako, osallistuminen julkisiin hankintoihin.
- Jos toiminta alkanut ESR-hankkeena ja laajentunut/vakiintunut + yhteiskuntarakenteen Suomen kanssa samankaltainen, todennäköisemmät edellytykset soveltaa mallia Suomessa (Ruotsin mallit).
- Suomessa y-yrityksissä voisi vahvemmin tuoda viestinnässä ym. esille toiminnan sosiaalisia vaikutuksia ja kytkeä toimintaa laajempaan kontekstiin (esim. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet). Tämä vahvemmin esillä muissa Euroopan maissa.

Lähteet

- European Commission (2018). Social Enterprises and their Ecosystems in Europe country reports.
- Greek Ministry of Labor and Social Affairs (2023). Action Plan in the Social Economy and Social Innovation.
- OECD/European Union (2023). Supporting persons with disabilities in entrepreneurship - ensuring inclusion in a post COVID-19 economy, Policy Brief.
- OECD (2020). Boosting Social Entrepreneurship and Social Enterprise Development in Estonia. In-depth Policy Review, OECD LEED Papers, 2020/02, OECD Publishing, Paris.
- OECD/European Union (2017). Boosting Social Enterprise Development: Good Practice Compendium, Local Economic and Employment Development (LEED), OECD Publishing, Paris.
<https://doi.org/10.1787/9789264268500-en>.

Kiitos!